

УДК 141.132+165.63+17.032.2(100)
DOI <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i36.1119>

Чень Ці

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7711-0561>

аспірант кафедри управління, інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

ФІЛОСОФСЬКА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ: ГЕНЕЗИС, СУТНІСТЬ, ЗМІСТ, ФОРМИ, РІВНІ ТА ВИДИ

Постановка проблеми. Проблеми інтелекту людини і організації сьогодні приділяються достатньо велика увага. Специфікою є те, що інтелектуалізація праці і виробництва розглядаються у вузькому вимірі, тобто, як предмет м'якого управління метою якого два варіанти – 1) максимально задіяти духовність робочої сили, або 2) отримати максимальний прибуток від інтелектуальних ресурсів, якими розпоряджається організація (навіть не виробництво).

Аналіз стану проблеми дослідження проблеми. До вивчення процесу інтелектуалізації звертаються для вирішення конкретних проблем. Наприклад, освітянами увага приділяється: 1) інтелекту як психолого-педагогічній категорії; 2) інтелектуальній культурі у навчанні і розвитку; 3) закономірностям інтелектуального розвитку особистості; 4) аспектам інтелектуальної діяльності як необхідного компоненту формування інтелектуальної культури; 5) моделюванню інтелектуально-розвивального навчання у системі професійної підготовки. Увага економістів концентрується на проблемах збільшення прибутку або ефективного використання інтелектуального капіталу (ресурсу, потенціалу) у сфері виробництва. Менеджери, в свою чергу, намагаються взяти під контроль інтелектуальну складову виробничої фірми в результаті запровадження концепції м'якого менеджменту на кшталт «управління знаннями», «управління соціальним капіталом», «управління інформаційними ресурсами» та ін. Наведені категорії, як правило, вживають у якості синонімів.

А от згідно статті Брюховецької Н.Ю. і Богущької О.А. на тему: «Інтелектуалізація підприємств: підходи, сутність, структура» [3], присвячена дослідженню «понятійно-категорійного апарату інтелектуалізації, відокремлення основних складових її характеристик та визначення структури інтелектуалізації підприємств реального сектору економіки» яскраво ілюструє наскільки економісти потребують філософського обґрунтування даного явища.

Метою даної статті є філософський аналіз інтелектуалізації згідно евристичного потенціалу, а саме визначатимуться генезис, сутність, зміст, форми, рівні та види процесу.

Виклад основного матеріалу. Соціально-філософський аналіз застосуємо для вивчення питання природи і походження процесу інтелектуалізації. Природа явища лежить у так званому лоні Семантичного Всесвіту. А значить даний процес має семантичну або інформаційну природу і квантово-хвильове походження, що обслуговується інструментами духовного ґатунку. Далі з'ясуємо підставу і умови реалізації явища, оскільки саме ці два чинники обумовлюють буття будь-якого явища в умовах планетарної системи.

При аналізі літератури, висуваємо гіпотезу, що підставою процесу інтелектуалізації є природний інтелект людини, разом з тим поява штучної людини і штучного інтелекту можливо це змінить. Але власником інтелекту, інтелектуального ресурсу, потенціалу, або капіталу у планетарному просторі поки що лишається тільки людина або її об'єднання у групи, колективи або регіональні, світові спільноти. «На рубежі нового тисячоліття, ... людський інтелект посідає місце безпосередньої і головної продуктивної сили нової технологічної ери ... В цих умовах загальною закономірністю прогресу науки є оновлення понять наукового апарату загалом, оновлення понятійного апарату теорії розвитку» [12].

Під умовами, що формують процес інтелектуалізації, ми розглядаємо а) потреби біологічного організму людини, як його суб'єктивний чинник і б) вимоги зовнішнього середовища, що нині набувають форму планетарного соціального організму, як його об'єктивний чинник. Вони різняться тільки формою буття, відповідно до того матеріалу у якому вони онтологічно реалізовані, стало функціонують і спонтанно розвиваються, перебуваючи на різних рівнях планетарної структури. Підніметься людина у Космос і почне «фонтанувати» зовсім у інший бік еволюції, а така можливість є, оскільки у її геномі більша частка змісту нині залишається не задіяна.

Планетарний світ має дві сфери для самоздійснення процесу інтелектуалізації: суб'єктивну, у якій мешкає біологічна людина; об'єктивну, що зайнята суспільством, як організаційною формою життєустрою роду людського роду, і є утворенням також цілком природного походження. Уже цим природним фактом процес інтелектуалізації пови-

нен мати, за формою походження і приналежності, суб'єктивовані і об'єктивовані продукти.

Ми вважаємо даний процес, природним, за розмахом навіть геологічним явищем, що фактично мало залежить від бажань людини. Хоч *homo sapiens* може за нинішніх військових потужностей знищити життя на планеті, але це буде вже протиприродним кроком, на наш погляд.

Існує деяка нез'ясованість між головними елементами духовного інструментарію, яким користується людина у бутті – «ум», «розум», «свідомість», «інтелект», «душа» тощо. Це ускладнює деякі аспекти соціально-філософського аналізу, але ми будемо виходити з того, що наявність або відсутність у людини інтелекту ми визначаємо, навіть ззовні, цілком точно.

Наразі оцінимо інтелект людини, як елемент її духовного життя й зробимо короткий огляд точок зору на це явище. Розглянемо поняття «інтелекту» у енциклопедичних джерелах. За філософським, наприклад, інтелект, (від лат. *intellectus* – пізнання, розуміння, розсудок) – термін для означення вищої пізнавальної здатності мислення, яка принципово відрізняється творчим, активним характером від пасивно чуттєвих форм пізнання. Призначення інтелекту – створювати порядок із хаосу через приведення у відповідність до індивідуальних потреб об'єктивних параметрів реальності [14, с. 244]. У «Новому тлумачному словникові української мови», інтелект наче «здатність людини думати, мислити; розум, глузд, тям, мозок, голова» [10, с. 793]. Психологічна енциклопедія віддзеркалює «інтелект» розлого ніж інші, вважаючи його «своїм» терміном. Зазначено, що інтелект – це система пізнавальних здібностей індивіда, яка виявляється в здатності швидко і легко набувати нові знання і вміння, долати несподівані перешкоди, знаходити вихід із нестандартних ситуацій, глибоко розуміти те, що відбувається навколо, в умінні адаптуватися до складного та мінливого середовища. Розуміння інтелекту як загальної розумової здібності використовують як узагальнення поведінкових характеристик, пов'язаних з успішною адаптацією до нових життєвих завдань [11].

Манів С.З. у статті «Інтелектуальний потенціал: його суть та складові», на основі огляду енциклопедичної літератури приходять висновку: «інтелект – це вища система пізнавальних (розумових) здібностей індивіда, яка виявляється через активне творче мислення; здатності швидко і легко набувати нові знання і вміння, на основі чого досліджувати оточуючий світ та будувати пояснюючі теорії спостережуваних явищ» [10, с. 54]. На думку цього автора ««інтелект» зобов'язаний вміти ставити експерименти, сприймати результати експериментів, а також ставити питання і робити спроби відповідати на ці питання. Інтелект має

наступну структуру: мова; спадкові задатки (генотип); розум; здібності; інтуїція; вища пізнавальна здатність мислення; духовна енергетичність індивіда» [9, с. 54].

Отже, інтелект, як підстава процесу інтелектуалізації, обумовлює властивості інтелектуальної діяльності сутністю якої є атрибутивна властивість мозку людини декодувати зміст інформаційного поля всесвіту у наукові знання.

Інтелектуальна діяльність може мати на практиці декілька варіантів прояву, оскільки психологи виокремлюють декілька модифікацій інтелекту. Наприклад, Гавард Гарднер у книзі ««Фрейми розума: теорія множественного інтелекту» (1983) [16] запропонував теорію множинного інтелекту, де розглядав інтелект як щось більше, ніж просто володіння мовами або знання математики, скоріше як здатність, набір навичок, які нам даються найкраще.

Гарднер Г. вважає, що традиційні психометричні погляди на інтелект занадто обмежені. У всіх людей є різні види інтелекту. Щоб охопити весь спектр здібностей і талантів, якими володіють люди, Гарднер виділили дев'ять типів інтелекту: натуралістичний, музичний, логіко-математичний, лінгвістично-вербальний, екзистенціальний, міжособистісний, внутрішньоособистісний, тілесно-кінестетичний і візуально-просторовий. У кожній людини переважаючим буде один тип інтелекту, але кілька інших можуть бути також добре розвинені. Наприклад, переважаючим у вас є музичний інтелект, але ви маєте розвинуті лінгвістично-вербальні здібності.

За нашою гіпотезою інтелект людини, має матеріальну основу у вигляді нейронної мережі, що складає специфічну інформаційну структуру у її біологічному тілі. Фактично інтелект є функціональним органом у біологічному організмі людини. Тут орієнтуємося на школу ноосоціогенезу, самоорганізації і саморегуляції соціальних систем, де запропонована інформаційно-смілова модель особистості и вперше викладена В. Бехом у праці «Человек и Вселенная» (1998) [2].

Метою функціонування інтелекту людини є, з одного боку, забезпечення виживання пересічної людини в планетарних умовах в яких вона опинилася в результаті утвердження як вид живої розумної речовини, а з іншого, якщо розглядати з планетарного кута зору, забезпечення ноогенезу, тобто поширення у часі і просторі роду людського.

Домінування інтелекту – це пріоритет розвинених інтелектуальних систем, що проявляє себе як інтелектуалізм. У філософії останній розглядається як світогляд на певному рівні розвитку цивілізації людського суспільства при розвинених засобах виробництва, зберігання і передачі інформації, що сформувалася в інтелектуальній системі людства [на відміну від індивідуалізму (пріорите-

ти особистості), націоналізму (пріоритети нації), капіталізму (грошові пріоритети), соціалізму (пріоритети суспільства)] [6, с. 397].

Даний висновок психологів є важливим, оскільки можемо оперувати таким інструментом як інтелектуальна діяльність. У нас з'являється інструмент реалізації процесу інтелектуалізації планетарного світу у просторовому вимірі. Динаміку даного процесу слід аналізувати як цілераціональну інтелектуальну діяльність людини, що володіє інтелектом і яка здатна механізмами внутрішньої активності збагачувати свій функціонал.

Звернемося до праці Є. Ільєнкова: «в міру того, як органи тіла людини перетворюються в органи людської життєдіяльності, виникає і сама особистість як *індивідуальна сукупність людських функціональних органів* (виділене – ЧЧ). У цьому смислі процес виникнення особистості виступає як процес перетворення біологічно заданого матеріалу силами соціальної дійсності, існуючої до, поза і цілком незалежно від цього матеріалу» [6, с. 397]. Таким чином, оскільки процес виникнення нових органів у структурі біологічного організму людини, то цілком можна розглядати як матеріалізацію процесу інтелектуалізації у внутрішньому нематеріальному вимірі душі.

Тепер відтворимо атрибутивні властивості інтелекту як функціонального органу, що віддзеркалюються термінами «мислення», «розум», «здібність» та «творчість» людини. Й тут важливо звернути увагу на те, що інтелектуальна діяльність і творча діяльність – це розумова діяльність, що може виступати у двох формах, а саме: матеріальній і нематеріальній. У першому випадку, матеріально реалізованій через об'єкти інтелектуальної власності, що є одним з визначальних пріоритетів кожної держави у створенні умов і механізмів їх перетворення в інтелектуальний капітал. Останній застосовується в процесі економічного розвитку для творення національного суспільства. У другому, нематеріально реалізованій через наявність вольових зусиль як особистості, так і національної спільноти до ряду «...актуальних моментів, які складають базу загальнолюдського масштабу тих духовно-інтелектуальних, інформаційно-мовних, соціально-психологічних, політико-правових, етнічних та інших резервів, що є національним потенціалом розвитку кожного народу як самобутньої складової людства» [7, с. 10].

Це означає, що з одного боку, процес інтелектуалізації охоплює біологічні структури людини завдяки механізмам її внутрішньої діяльності, або у порядку самодіяльної активності (наприклад, мислення), а з іншого – реалізується у зовнішньому середовищі, тобто, на боці суспільства.

Під сутністю інтелектуального явища слід розуміти його внутрішній зміст, що виявляє себе в єдності всіх багатоманітних і суперечливих форм

його буття. Тому під сутністю інтелектуальної діяльності, а відповідно й процесу інтелектуалізації, слід розглядати, матеріалізацію духовного змісту Семантичного Всесвіту у елементи планетарного простору.

При цьому будь-яка інтелектуальна активність людини, або світової спільноти, як соціальне явище, це те або інше вираження їх інтелекту, зовнішні, безпосередньо дані форми його існування. У мисленні ж категорії сутності і явища інтелектуального висловлюють перехід від розмаїття наявних форм інтелекту людини до його внутрішнього змісту і єдності, до поняття. Інтелектуальне, як природне явище, має проявитись матеріально у соціальному просторі планети й має дві сторони медалі. А саме з одного боку, супроводжується породженням особистості, як соціального компоненту у структурі біологічного організму людини, а з іншого, фіксує себе у планетарному просторі утворенням специфічної соціальної структури у формі того, чи іншого типу суспільства, як організаційної форми життєустрою світової спільноти.

Вважаємо важливою позицію Н.Ю. Брюховецької і О.А. Богущької, які з одного боку «вважають, що «інтелектуалізація у загальному розумінні – це процес посилення ролі інтелекту та привнесення інтелектуального початку в соціально-економічних явищах. Цей процес дії спрямований на людський потенціал і приводить до підвищення рівня інтелекту в протіканні соціально-економічних процесів...» [3, с. 93]. Цей висновок розглядаємо як визначення сутності процесу інтелектуалізації.

Авторки характеризують процес на боці виробництва у будь-якому суспільстві. Ми ж додаємо момент інтелектуалізації людини, яка є робочою силою та джерелом і рушійною силою даного процесу, а також виходить за рамки виробництва, де не припиняє здійснювати процес інтелектуалізації.

З другого боку Н.Ю. Брюховецька і О.А. Богущька констатують, що «на результуючому етапі (підвищення рівня інтелекту) вже спостерігається поділ щодо бачення інтелектуалізації на два підходи: – з одного боку, результатом інтелектуалізації є підвищення інтелектуального рівня суспільства, економіки, підприємства, виробництва і т.д. шляхом збільшення частки розумової праці в суспільстві, економіці, на підприємстві, виробництві тощо; – з іншого боку, підвищення інтелектуального рівня відбувається за рахунок збільшення частки штучного інтелекту в соціально-економічних процесах» [3, с. 93]. Дійсно, штучний інтелект, дійсно, вже навіть на початку ХХІ ст. потужно вривається у сферу інтелектуалізації людини і суспільства і здатен у найближчі роки кардинально вплинути на її хід і результати.

Отже, «інтелектуалізація у загальному розумінні – це процес посилення ролі інтелекту та привнесення інтелектуального початку в соціально-економічних явищах. Цей процес дії спрямований на людський потенціал і приводить до підвищення рівня інтелекту в протіканні соціально-економічних процесів» [3, с. 93].

Аналіз інтелектуального підводить нас до виявлення його змісту. Зміст процесу інтелектуалізації планетарного світу розпадається на два сегменти, оскільки ми маємо момент внутрішньої матеріалізації знання у структурі біологічного організму людини. Вона забезпечується механізмом мислення, що є проявом інтелектуальної активності внутрішніх структур біологічного організму людини. На цій основі біологічна людина отримує додатковий орган або специфічний продукт інтелектуалізації, а саме – специфічне смислове поле, що надає їй статус особистості і тим самим забезпечує автономне буття у новому для неї середовищі – планетарному світі. Отже зовнішнього втручання немає у момент породження особистості людини немає, є закономірний продукт модернізації власної природи під умови планетарного буття.

Цьому присвячена робота І.Є. Колеснікової «Механизм смыслогенеза личности в онтогенезе: морфогенетический и онтологический контекст» у якому висвітлено смислогенез, як механізм природного розвитку особистості у онтогенетичному режимі [8]. Модернізація внутрішнього світу людини отримує революційне збагачення системою функціональних органів, що забезпечує для неї активну роль у породженні, відтворенні і розбудові соціального світу.

Нас же, у даному випадку цікавить звідки і як у структурі біологічного організму людини виник, матеріалізувався і стало функціонує «інтелект», завдяки якому вона набула властивостей особистості. Це сталося завдяки тому, що у структурі біологічного організму людини еволюційно сформувалася її смислова сфера, що маніфестує атрибутивну властивість Семантичного Всесвіту – обробляти потік космічного смислогенезу. Всесвіт наділив людину свідомістю для того щоб вона змогла скористатися нею як ефективним засобом адаптації під нові умови її життя.

Таким чином, свідомість людини є похідним елементом від смислогенезу Всесвіту, що сформувалась у ході спроб людини пристосуватися до середовища у якому вона опинилася на одному з етапів свого еволюційного розвитку. Тому, породження інтелекту і прояв сучасних когнітивних здібностей, той «тип розумової активності, який сьогодні демонструє людина, є природним результатом внутрішньої трансформації, яку вона пережила на переломному етапі своєї історії. Цей момент, на мій погляд (тобто І. Бескової – ЧЧ.), символічно представлений в біблійному сюжеті

про гріхопадіння» [1], зазначає І. Бескова у праці «Эволюция и сознание».

Авторка робить суттєве зауваження щодо місця і ролі мови у трансформаційному процесі набуття людиною нових соціальних властивостей: «мова є одним з найважливіших і, можливо, найбільш розвинених втілень когнітивних можливостей людини» [1]. Далеко не випадково початковий період становлення планетарного людства за концепцією Юваля Ноя Хараре оцінюється як когнітивна революція: «Хід людської історії визначили три найбільші революції. Почалося з когнітивної революції, 70 тисяч років тому. Аграрна революція, що відбулася 12 тисяч років тому, істотно прискорила прогрес. Наукова революція - їй всього лише 500 років – цілком здатна покінчити з історією і започаткувати щось інше, чого не було...» [15].

Тепер обдарована інтелектом людина, що досягла певного рівня зрілості, виступає тією інтелектуальною силою, що розбудовує соціальний світ під свої потреби, своїми механізмами і за своїми можливостями. Наприклад, О. Єрмолін пропонує чинник «Інтелектуальна сила (воля)» розглядати як «здатність інтелектуальних систем виробляти розумові активні відображення об'єктивної реальності, здійснювати свої бажання, поставлені перед собою цілі, свідоме прагнення до чого-небудь, можливості розпоряджатися; здатність компонента інтелектуальної системи або їх сукупності впливати друг на друга або на матеріальні тіла в навколишнє середовище (див. для порівняння «енергія інтелектуальна»); інтелектуальна сила $F = I a$, де I – це кількість інформації, а – це прискорення системи інтелектуальне» [5].

Інтелектуальна сила відбувається завдяки виробничим механізмам продуктивної діяльності особистості, шляхом матеріалізації здобутого знання у зовнішнє середовище. Тобто мова йде про продуктивну працю у сфері матеріального і духовного виробництва, що спочатку детермінується соціальним поділом праці, а потім поділ соціальної праці знаходить свого фахівця для виконання певної професійної роботи.

«Інтелектуалізація праці – це процес, постійно збагачується знаннями і знаходиться в динамічному стані, основними факторами його розвитку виступають освіту, готовність безперервного його підвищення, генетичні здібності і облік досвіду попередніх поколінь. Інтелектуальна праця – одна з різновидів праці, спрямована на зміну інформації, притаманної об'єктам навколишнього світу, це збільшення частки інтелектуального (розумового) праці в діяльності людини, колективу, суспільства.

Основні риси інтелектуалізованої трудової діяльності: заміна фізичних переміщень (90 % через інформацію) рухом повідомлень; можливість працювати вдома, а звідси – різке скорочення

інфраструктури та витрат з її обслуговування; перепідготовка великих мас населення протягом усього життя; різке зростання оплати інтелектуальності праці; проблема професійних безробітних «мимоволі»; перехід від розглядання вкладання коштів в розвиток людини, працівника від розуміння як витрат, витрат до розуміння як інвестицій в розвиток. Інтелектуальна виробнича діяльність на 90 % пов'язана з розумовою працею працівників» [4, с. 28-29].

Продуктами такої цілераціональної діяльності людини є суспільство, як тип організації життєустрою спільноти і його підсистем. Провідна роль у якому належала на певному етапі сфері матеріального виробництва, а нині переходить до сфери інтелектуальної праці. Маніфестантом динаміки змін у цій сфері належить темпам розвитку матеріально-технічного базису суспільства, зростання рівня кваліфікації робочої сили, активності інтелекту світової спільноти, науці, освіті, культурі, появі сукупності різного роду соціальних теорій, змінам у колективній свідомості та психології поведінки людини, світогляду, державній ідеології, праву та суспільній моралі.

Інтелектуалізація регіонів, галузей та підприємств – це інтелектуалізація персоналу (праці) і наукомістких виробництво (інтелектуальна продукція); компетентність і бажання працівника використовувати свій потенціал найкращим чином для досягнення мети організації [4].

Продукти інтелектуалізації планетарного світу представляємо у суб'єктивованій і об'єктивованій формах. Те, що виникає у структурі людини – суб'єктивована форма (продукт якої існує у формі «тонкої» матерії), а те, що знаходиться на боці суспільства – об'єктивована форма (продукт якої отримує «грубу» форму). Інколи їх розглядають як нематеріальна і матеріальна форми.

Інтелектуальна діяльність також еволюціонує у часі і поширюється у планетарному просторі, набирає сили, утворює нові продукти у структурі особистості і нові органи у суспільстві. Провідна роль не завжди належить особистості, на певних етапах уперед виходить суспільство. Це обумовлюється пульсацією інтелектуальних структур, що притаманно усім живим структурам.

Породження нового етапу саморозгортання планетарного світу у ході його інтелектуалізації проходить майже не помітно, адже «сам процес пошуку, визрівання нової форми (нової структури) не має безпосередньої репрезентації в матеріальному світі. Лише в момент отримання стійкої, життєздатної структури відбувається її прояв в матеріальному світі. Ці дві сутності – та, що створювалася на рівні «підкладки», і та, що тепер явлена в нашому світі, – не просто генетично пов'язані між собою («одна породжує

іншу», «одна є прообразом, сакральним зразком іншого»). Це буквально одне і те ж. Нами вони сприймаються по-різному (одна – як ідея, зразок, інша – як реальна річ) просто тому, що належать вони різним світам: одна так званому «тонкому», інша – нашому, «грубому»» [1].

Перебуваючи у різних формах, інтелектуалізована продукція знаходиться у тісному генетичному, онтологічному і функціональному взаємозв'язку і інтелектуальній взаємодії. Людина і суспільство природним шляхом утворюють цілісність або інтелектуальну систему. Яку можна розглядати як «сукупність взаємодіючих між собою щодо елементарних структур і процесів, об'єднаних в ціле виконанням функції інтелекту (цілеспрямованого, опосередкованого і узагальненого пізнання, активного відображення об'єктивної реальності, логічного і творчого мислення), невідомих до функції її компонентів. Ознаки інтелектуальної системи: взаємодія з середовищем та іншими системами, як єдине ціле та складається з ієрархії підсистем нижчого рівня» [5, с. 325].

Усі елементи інтелектуалізованого виробництва, як у структурі особистості людини, так і у зовнішньому середовищі, є продуктом розумової праці, що перебувають у різних формах. Це означає, що вони приречені на інтегративну взаємодію, оскільки відповідають одне одному, але знаходяться на різних організаційних рівнях Всесвіту. Така взаємодія породжує цивілізаційні організми зміна яких буде розглядатися нами у подальшому, як етапи визрівання процесу інтелектуалізації планетарного світу.

Саморозгортання інтелекту у просторі планетарного світу можна розглядати як специфічну форму еволюції, а саме – ноогенез [гр. *noos* – розум; *genesis* – зародження, походження], тобто «процес розгортання в просторі і розвитку в часі (еволюції) інтелектуальних систем (інтелектуальної матерії). Ноогенез являє собою сукупність закономірних, взаємозалежних, що характеризуються певною тимчасовою послідовністю структурних і функціональних перетворень всієї ієрархії і сукупності взаємодіючих між собою щодо елементарних структур і процесів, починаючи від формування і відокремлення розумної системи до сучасності (філогенез нервових систем організмів; еволюція людства, як автономної інтелектуальної системи) або смерті (в ході онтогенезу мозку людини)» [5, с. 330]. Розглядаючи трансформацію інтелекту у просторі соціального світу мова про інтелектуальну еволюцію – ноосоціогенез; у космічному масштабі – це буде ноокосмогенез.

Висновки. На основі вищевикладеного щодо параметричних характеристик процесу інтелектуалізації планетарного світу, можна дійти до наступних висновків:

▪ інтелект людини це підстава процесу інтелектуалізації планетарного світу, а умови його формоутворення знаходяться у зовнішньому середовищі, де суб'єктивовану складову представляє людина, а об'єктивовану – суспільство; природа процесу інтелектуалізації планетарного світу має інформаційну характеристику, а інформація, як субстанційна основа Семантичного Всесвіту, складає потік смислогенезу до якого підключається людина, що відбувається за допомогою мозку з його нейронною мережею;

▪ сутність інтелектуальної діяльності полягає у матеріалізації змісту смислогенезу роздвоєного на дві частини планетарного світу: формування смислової сфери особистості, зовнішнє середовище як певний тип суспільства;

▪ зміст інтелектуальної діяльності людини – двоєдина сукупність підпроцесів духовного походження: у структурі *особистості* матеріалізується системою функціональних органів, що піднімають її у стан особистості (оскільки до певного часу нею не була); породжує певний тип суспільства зі своїми елементами, як форму організації життєустрою світової спільноти у залежності від рівня розвитку інтелекту людини; змінюється стан інтелекту у результаті його еволюційного визрівання – тоді надбання процесу інтелектуалізації стає артефактами культури певної доби і лягає артефактами на «полиці планетарного архіву»;

▪ унікальна роль процесу інтелектуалізації: спочатку, на основі дії механізму збудження смислових полів, збагачує біологічний організм людини смисловим полем (завдяки йому вона переробляє інформацію у знання, привласнює і накопичує його у якості інтелектуального потенціалу, ресурсу або капіталу), а потім особистість людини матеріалізує у зміст соціального світу для цього використовуючи організм у якості засобу відчуження, привласнені на першому етапі знання;

▪ результати процесу (чи то продукція інтелектуального процесу), перебуваючи у суб'єктивованій / матеріальній і об'єктивованій / нематеріальній формах не протирічать одне одному, а вступають у організаційну взаємодію і утворюють нову цілісність – соціальний організм цивілізацій;

▪ динаміка інтелектуального процесу у еволюційному вимірі може відслідковуватись на основі переходу світової спільноти від одного типу цивілізації до іншого з удосконаленням інтелектуального стану людини і суспільства за обраними критеріями і показниками;

▪ еволюційний перехід планетарного світу від одного типу цивілізації до іншого (як правило, значно вищого і більш складного), свідчить про те, що процес інтелектуалізації є сталим геологічним явищем, тобто ноогенезом.

Перспективи подальших пошуків у даному напрямку. Інтелектуальна діяльність у подальшому

соціально-філософському аналізу даного предметного поля має використовуватися як методологічний принцип і засіб вивчення динаміки інтелектуалізації планетарного світу.

Література

1. Бескова И. А. Эволюция и сознание (когнитивно-символический анализ). М., 2001. 268 с.
2. Бех В. П. Человек и Вселенная. Запорожье, «Тандем-У», 1998. 148 с.
3. Брюховецька Н. Ю., Богущька О. А. Інтелектуалізація підприємств: підходи, сутність, структура. Економічний вісник Донбасу. 2020. № 1 (59). С. 92-100.
4. Булеев Е. И., Рябыкина Н. И., Ревва А. Н. Интеллектуализация труда как высшая форма его разделения на современном этапе экономического развития. *Стратегия і механізми регулювання промислового розвитку: Зб. наук. пр.* Київ: ІЕП НАНУ, 2017. С. 20-31.
5. Еремін А. Л. Ноогенез и теория интеллекта. Краснодар : Советская Кубань, 2005. 356 с.
6. Ильенков Э. В. Философия и культура. М.: Политиздат, 1991. 462 с.
7. Інтелектуальний потенціал та науково-технічна політика / Під наук. ред. академіка НАНУ Долішній М. І. Львів: ІРД НАН України. 1999. 234 с.
8. Колесникова И. Е. Механизм смыслогенеза личности в онтогенезе: морфогенетический и онтологический контекст : монография. К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 205 с.
9. Манів С. З. Інтелектуальний потенціал: його суть та складові. *Економіка та держава*. 2009. № 6. С. 51-55 с.
10. Новий тлумачний словник української мови. Друге видання, випр. К.: Видавництво «АКОНІТ». 2008. Т. 1. 926 с.
11. Психологічна енциклопедія. Автор-упорядник Степанов О. М. К.: «Академвидав», 2006. 424 с.
12. Семів Л. К. Регіональна політика: людський вимір: Монографія. Львів: ІРД НАН України, 2004. 392 с.
13. Старовойт І. С., Сілаєва Т. О., Орендарчук Г. О. Філософія: Навч. посіб. Тернопіль, Астон. 1997. 143 с.
14. Філософський енциклопедичний словник. НАНУ Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди. К.: Абрис. 2002. 742 с.
15. Юваль Ной Харари. Sapiens. Краткая история человечества. 2016. Синдбад, 512 с.
16. Gardner, Howard (1983) Frames of mind: The theory of multiple intelligences. New York: Basic Books, 1983, 440 p.

Анотація

Чень Ці. Філософська характеристика процесу інтелектуалізації: генезис, сутність, зміст, форми, рівні та види. – Стаття.

У статті подається філософська характеристика процесу інтелектуалізації, а саме – визначення джерел інтелектуальної енергії, умов реалізації інтелектуального потенціалу, генезису, сутності, змісту, форм, рівнів та видів інтелектуальної діяльності та видів його продуктів.

Обґрунтовано, що підставою процесу інтелектуалізації є природний інтелект людини; умовами, що

формують процес є суб'єктивний чинник – потреби біологічного організму людини; об'єктивний чинник – впливи зовнішнього середовища, суспільства.

Природа процесу інтелектуалізації планетарного світу має інформаційну характеристику, яка складає потік смислогенезу до якого підключається людина за допомогою мозку з його нейронною мережею. Доведено, що сутність інтелектуальної діяльності полягає у матеріалізації змісту смислогенезу роздвоєного на формування смислової сфери особистості та зовнішнє середовище як певний тип суспільства.

Зміст інтелектуальної діяльності людини – сукупність підпроцесів духовного походження: система функціональних органів (у структурі особистості); певний тип суспільства зі своїми елементами (у залежності від рівня розвитку інтелекту людини); зміна стану інтелекту у результаті еволюційного визрівання.

Роль процесу інтелектуалізації: збагачує біологічний організм людини смисловим полем (завдяки йому вона переробляє інформацію у знання, привласнює і накопичує його у якості інтелектуального потенціалу, ресурсу або капіталу); особистість людини матеріалізує у структурі особистості у зміст соціального світу.

Результати інтелектуального процесу вступають у організаційну взаємодію, утворюючи соціальний організм цивілізацій. Динаміка інтелектуального процесу у еволюційному вимірі може відслідковуватись на основі переходу світової спільноти від одного типу цивілізації до іншого з удосконаленням інтелектуального стану людини і суспільства за обраними критеріями і показниками. Еволюційний перехід планетарного світу від одного типу цивілізації до іншого свідчить, що процес інтелектуалізації є ноогенезом.

Ключові слова: інтелектуалізація, підстава, умови, генезис, сутність, зміст, форми, рівні та види, інтелектуальна енергія, інтелектуальна діяльність, суб'єктивність, об'єктивність.

Summary

Chen Qi. Philosophical characteristics of the intellectualization's process: genesis, essence, content, forms, levels and types. – Article.

The article presents the philosophical characteristics of the intellectualization's process, such as sources of intellectual energy, conditions for the realization

of intellectual potential, genesis, essence, content, forms, levels and types of intellectual activity and types of its products.

It is substantiated that the basis of the process of intellectualization is the natural person intelligence; the conditions forming the process are a subjective factor - the needs of the human biological organism; the objective factor is the requirements of the external environment, society.

The nature of the process of planetary world intellectualization has an informational characteristic, which constitutes the flow of meaning generation to which a person connects with the help of the brain with its neural network. It has been proven that the essence of intellectual activity consists in the materialization of the content of meaning genesis divided into the formation of the meaning sphere of the individual and the external environment as a certain type of society.

The content of a person's intellectual activity is a set of sub-processes of spiritual origin: a system of functional organs (in the personality structure); a certain type of society with its own elements (depending on the level of development of human intelligence); change in the state of intelligence as a result of evolutionary maturation.

The role of the intellectualization process: enriches the human biological organism with a meaningful field (thanks to it, it processes information into knowledge, appropriates and accumulates it as an intellectual potential, resource or capital); the personality of a person materializes in the structure of the personality into the content of the social world.

The results of the intellectual process enter into organizational interaction, forming a social organism of civilizations. The dynamics of the intellectual process in the evolutionary dimension can be traced on the basis of the transition of the world community from one type of civilization to another with the improvement of the intellectual state of man and society according to selected criteria and indicators. The evolutionary transition of the planetary world from one type of civilization to another shows that the process of intellectualization is noogenesis.

Key words: intellectualization, basis, conditions, genesis, essence, content, forms, levels and types, intellectual energy, intellectual activity, subjectivation, objectification.